

CENTRUL
PENTRU
STUDIUL
DEMOCRAȚIEI

Sărăcia energetică și consumatorul vulnerabil. Cât de departe suntem de Europa?

Autori: Anca Sinea | Corina Murafa | George Jiglău

Parteneri: ENEL România | Deloitte

CONCEPT

DISTINCȚIE:

SĂRĂCIE ENERGETICĂ <i>(energy poverty)</i>	ACCES
SĂRĂCIE FAȚĂ DE COMBUSTIBIL <i>(fuel poverty)</i>	ACCESIBILITATE

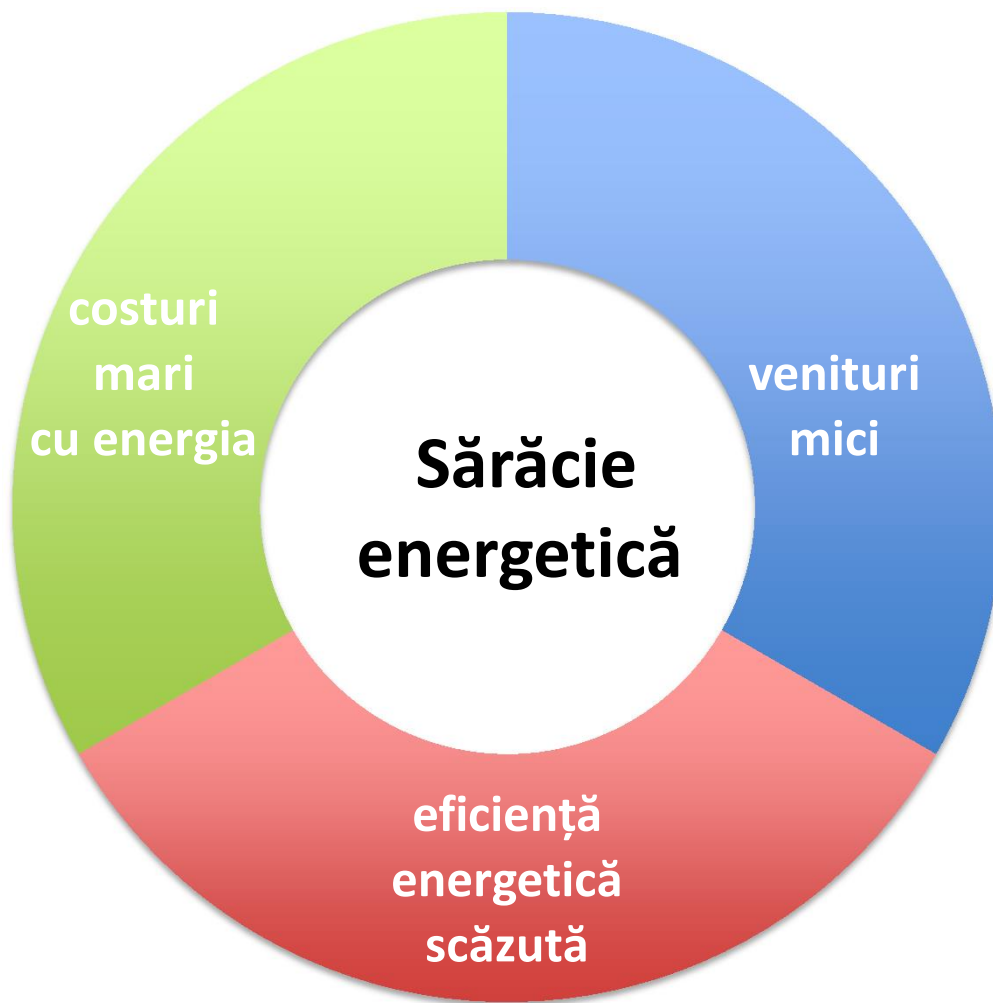
Mușatescu, 2012

Dificultatea unei
gospodării de a-și asigura
serviciile energetice
necesare la costuri
accesibile

Lidell, et
al. 2012

Servicii:
Furnizarea resurselor
energetice consumate
de o gospodărie

(se exclude combustibilul pentru
transport)

DISTINCȚIE:

SĂRĂCIE ENERGETICĂ	Efecte structurale
VULNERABILITATE	Condiții <i>à priori</i> + piața → efecte asupra bunăstării

Protecție

Măsuri:

Remediu

VULNERABILITATE

3 PERSPECTIVE:

Endogenă

- Caracteristicile individului

Exogenă

- Mediul exterior

Endo-Exo

- Perspectiva de policy practică și de UE

Factori de vulnerabilizare pe piața de energie

COMPORTAMENTALI

- Practici de piață care distorsionează comportamentul consumatorului

STRUCTURA PIEȚEI

- Starea de facto a pieței de energie

ACCES

- Factori structurali sau tehnologici

SITUAȚIONALI

- Situații în care consumatorii devin vulnerabili

PERSONALI

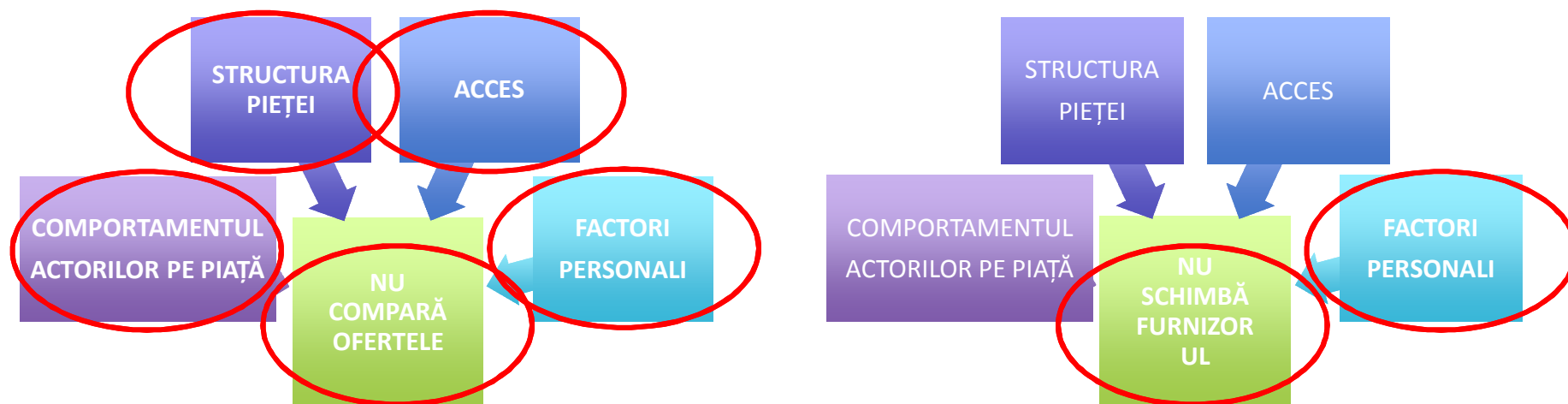
- Caracteristici personale sau de grup

Vulnerabilitate multiplă

Efecte asupra consumatorilor de energie din România

1. Consumatorul nu are capacitatea deplină de a accesa, alege sau cumpăra produse potrivite nevoilor

*Bold: România este un *high outlier* la nivel UE

2. Consumatorul este expus la practici de piață neloiale

Complexitatea ofertelor, termenilor și condițiilor

Condițiile de piață

PERSPECTIVA EUROPEANĂ

Trend

- 11% din populația UE
- Între 50-150 milioane persoane

Soluție

- Principiul subsidiarității

Al treilea pachet energetic (2009)

→ CONSUMATORUL ←

- ✓ Recunoaște fenomenul SE
- ✓ Afirmă principiul subsidiarității
- ✓ Plan Național de Acțiune:
 - Definiția consumatorului vulnerabil;
 - Măsuri integrate;

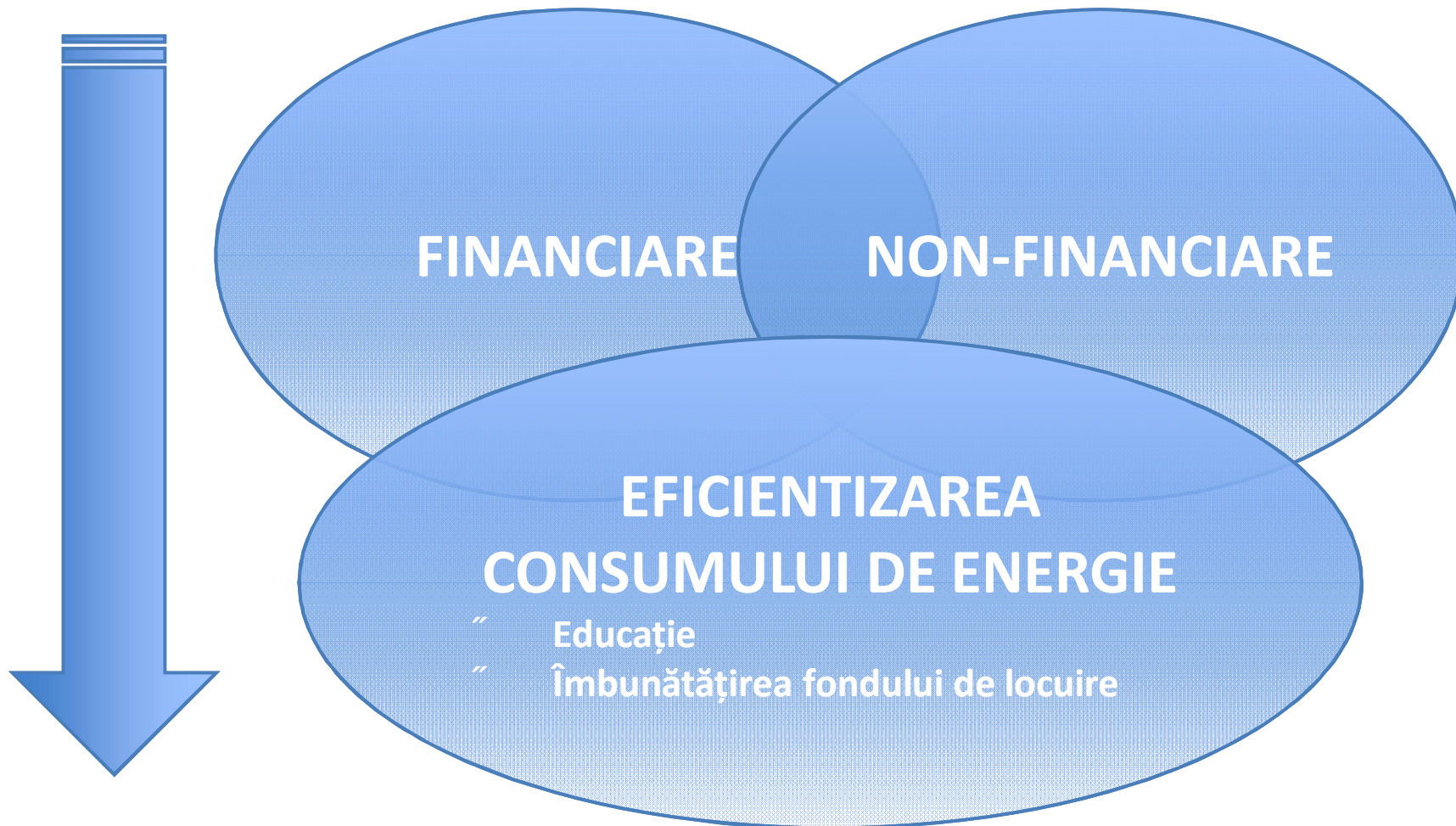
**Sărăcie
energetică**

costuri
mari
cu energia

venituri
mici

eficiență
energetică
scăzută

MĂSURI INTEGRATE DE DIMINUARE A S.E.

Măsuri pentru protejarea consumatorilor vulnerabili în UE (2014)

Măsuri	Aplicabilitate	
	electricitate	Gaz natural
Limitări asupra deconectărilor pentru neplată	AT, CY, GR, FR, GB, HU, IE, IT, LU, LT, NL, RO , SI, SE	AT, BG, GR, FR, GB, HU, IE, IT, LU, NL, RO , SI, SE
Prețuri speciale la energie pentru consumatorii vulnerabili (așa-numitele tarife sociale)	BE, CY, GR, ES, FR, GB, PT, RO	BE, FR, GB, PT
Excepții de la anumite componente ale facturii (ex.: costul energiei propriu-zise, tarifele de rețea, taxe, etc.)	GR, IE	IE
Beneficii sociale suplimentare, nealocate, pentru plata facturilor la energie	AT, CZ, DE, FR, HU, NO, SE	AT, CZ, DE, FR, HU, NL, SE
Beneficii sociale prealocate exclusiv pentru plata cheltuielilor restante cu energia	AT, DE, FI, GB, HU, IE, NO, PL, SE	AT, DE, FI, GB, HU, IE, PL, SE
Consiliere gratuită asupra modalităților de economisire a energiei	AT, FR, HU	AT, FR, HU
Înlocuirea gratuită a aparaturii electrocasnice ineficiente dpdv energetic	FR	BE, FR
Granturi financiare pentru înlocuirea aparaturii electrocasnice ineficiente	AT, CY, FR	AT, FR
Dreptul la amânare la plată	CT, FR, HU, LT	FR, HU
Altele	AT, DK, GR, HU, IE, LT, MT	AT, DK, HU, IT, LT, SI

Sursa: Baza de date cu indicatori naționali a CEER (2015)

Măsuri financiare

Principala metodă de intervenție

40% din statele membre

Mecanism

bugetul asigurărilor sociale prin sistemul de protecție socială și foarte rar prin plăți directe

Avantaje

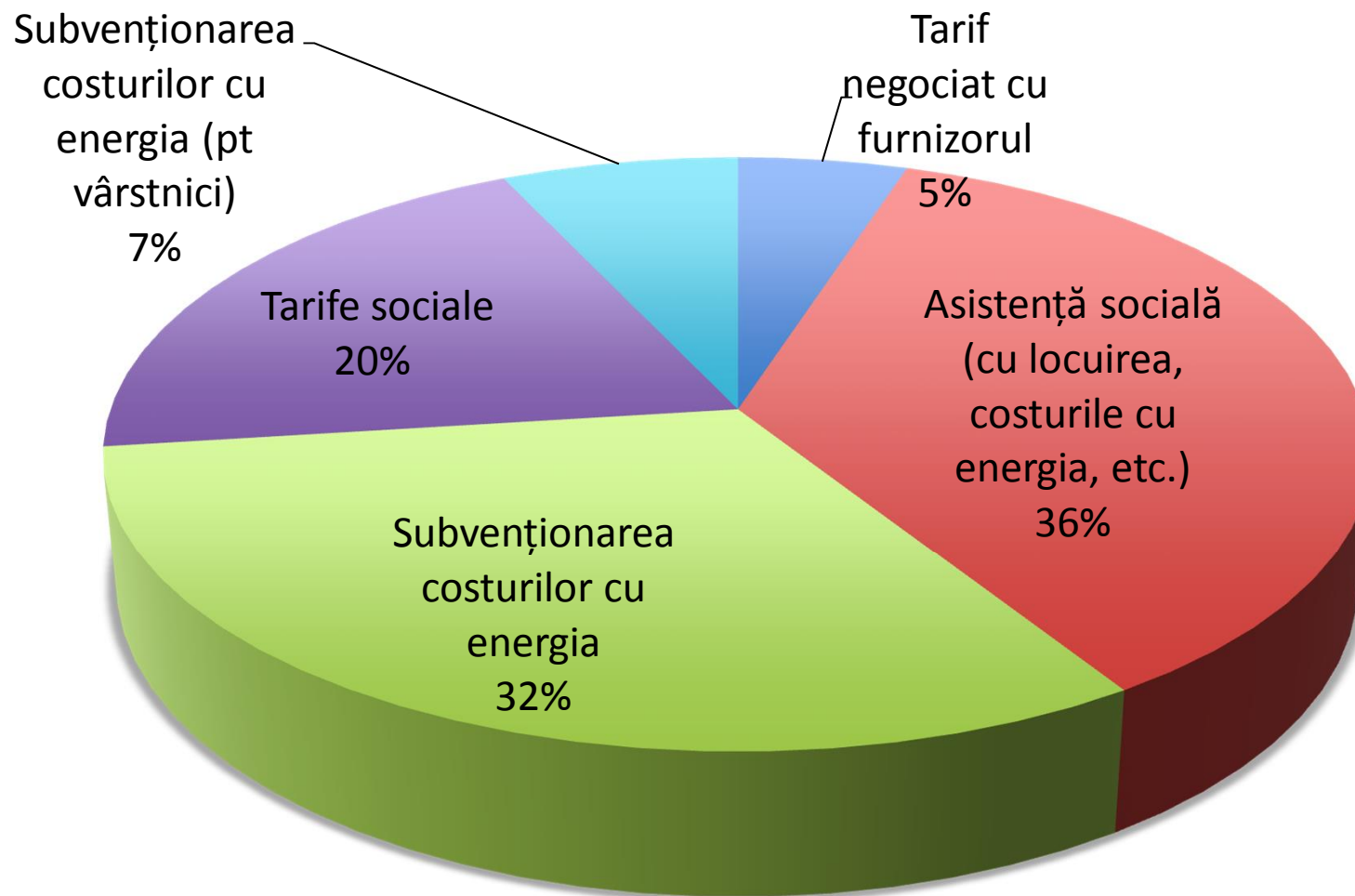
Protecție pe termen scurt în special în perioade de tranziție

Dezavantaje

- “ Impact structural scăzut;
- “ Avantajează gospodăriile mai înstărite;
- “ Caracter general cu eroare mare de excludere;
- “ Proces administrativ dificil;

Bune practici (UE, statele scandinave, NL)

Reducere treptată a măsurilor financiare concomitent cu introducerea de măsuri structurale

Măsuri non-financiare

Principala metodă de intervenție

20% din statele membre. Se regăsesc doar în 80% din statele membre

Mecanism

ANR-uri, furnizori, distribuitori

Avantaje

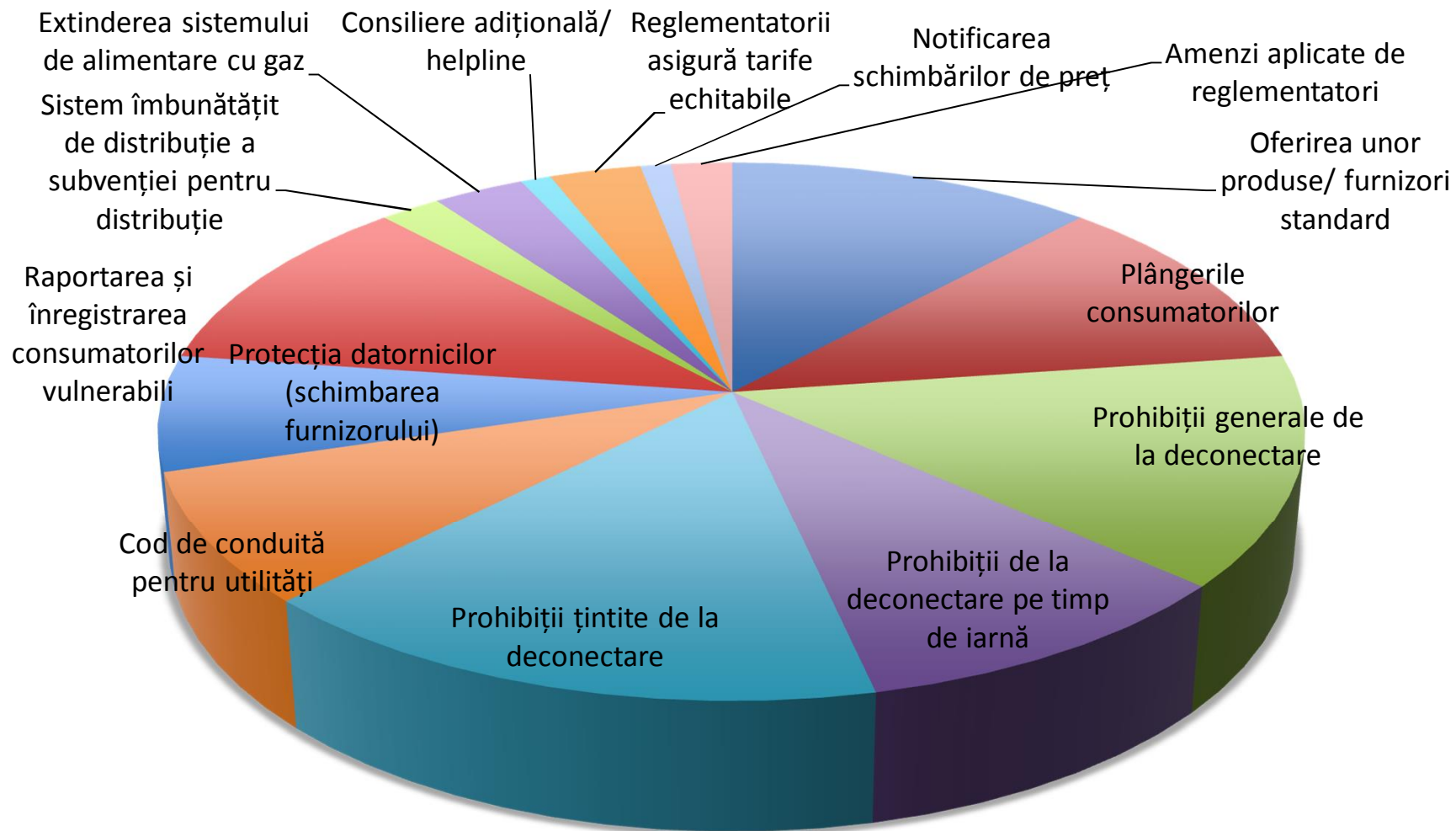
Protecție suplimentară pe termen scurt în special în perioade de tranziție

Dezavantaje

- ” Impact structural scăzut;
- ” Caracter general cu eroare mare de excludere;
- ” Proces de raportare defectuos;

Bune practici

Implicarea furnizorilor în procesul de design al măsurilor
Perfectarea procesului de raportare la nivelul administrației publice și a furnizorilor

Măsuri privind sporire eficienței energetice

Principala metodă de intervenție

30% din statele membre

Mecanism

Diferite soluții

Avantaje

Sustenabilitate

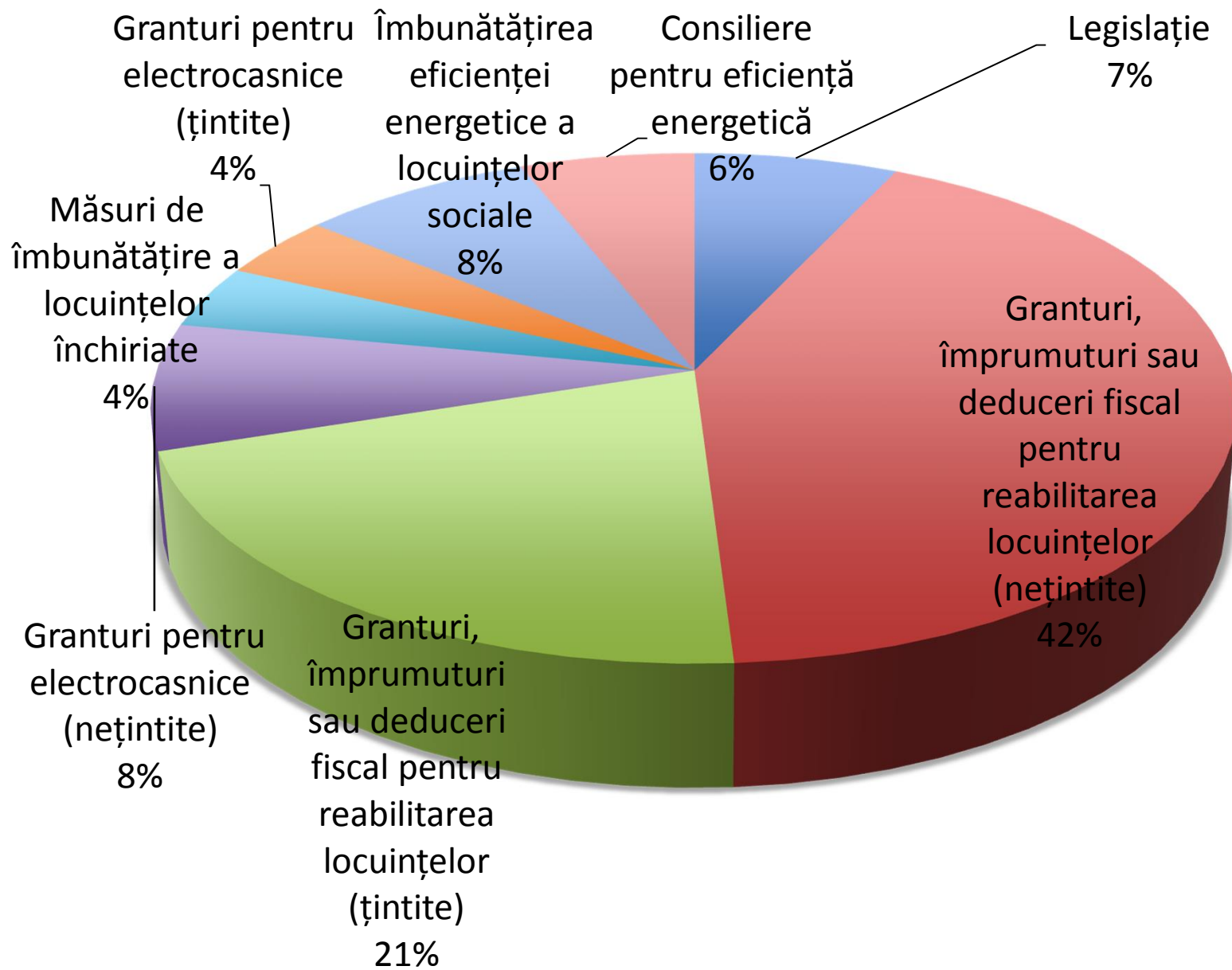
Dezavantaje

Nu se adresează de cele mai multe ori categoriilor celor mai dezavantajate

Bune practici

Pot fi ușor targetate, auditorii sociali, etichetarea locuințelor în funcție de consum, fonduri structurale, parteneriat public-privat etc.

UE recomandă o abordare de *fade-in* în raport cu măsurile financiare și non-financiare

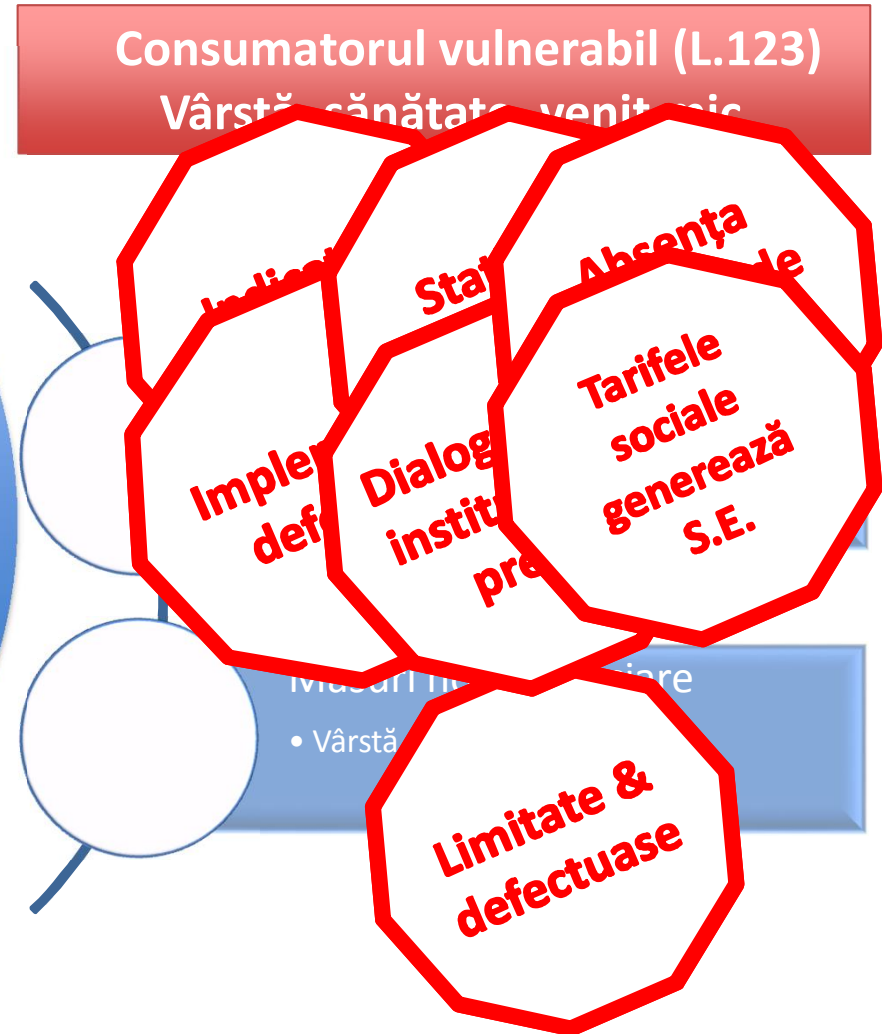
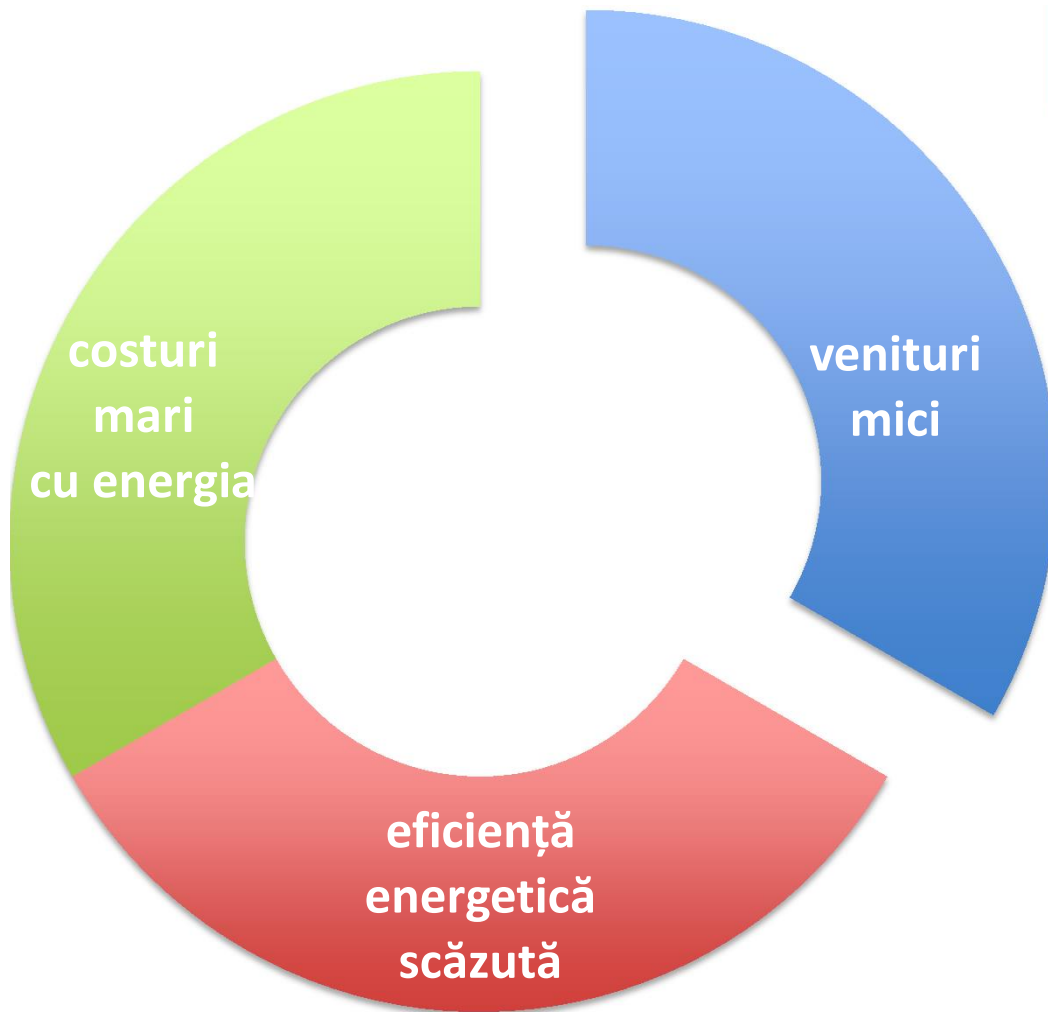
Indicatori de măsurare a sărăciei energetice

1. Indicatori de cost

- **Dubla Medianeii Ponderii Naționale (2M):** mediana națională a ponderii **cheltuielilor cu energia** din **venitul disponibil**
- **Venituri mici costuri mari (LIHC):** proporția **cheltuielilor cu energia** din **venit** este peste proporția mediană națională în timp ce **venitul rezidual coboară sub pragul oficial al sărăciei.**
- **Sărăcia energetică ascunsă (M/2):** jumătatea medianei naționale a **cheltuielilor cu energia** în termeni monetari absoluți

1. Indicatori consensuali

S.E în România

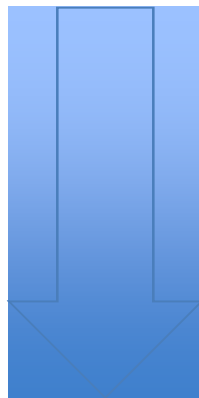

“Consumatorul vulnerabil”

” Legea 123/ 2012: **Client vulnerabil** - clientul final aparținând unei categorii de clienți casnici care, din motive de **vârstă, sănătate sau venituri reduse**, se află în risc de marginalizare socială și care, pentru prevenirea acestui risc, beneficiază de măsuri de protecție socială, inclusiv de natură financiară. Măsurile de protecție socială, precum și criteriile de eligibilitate pentru acestea **se stabilesc prin acte normative.**

Unde e problema?

Măsuri fără criterii de încadrare pt
vulnerabilitate vârstă/ sănătate

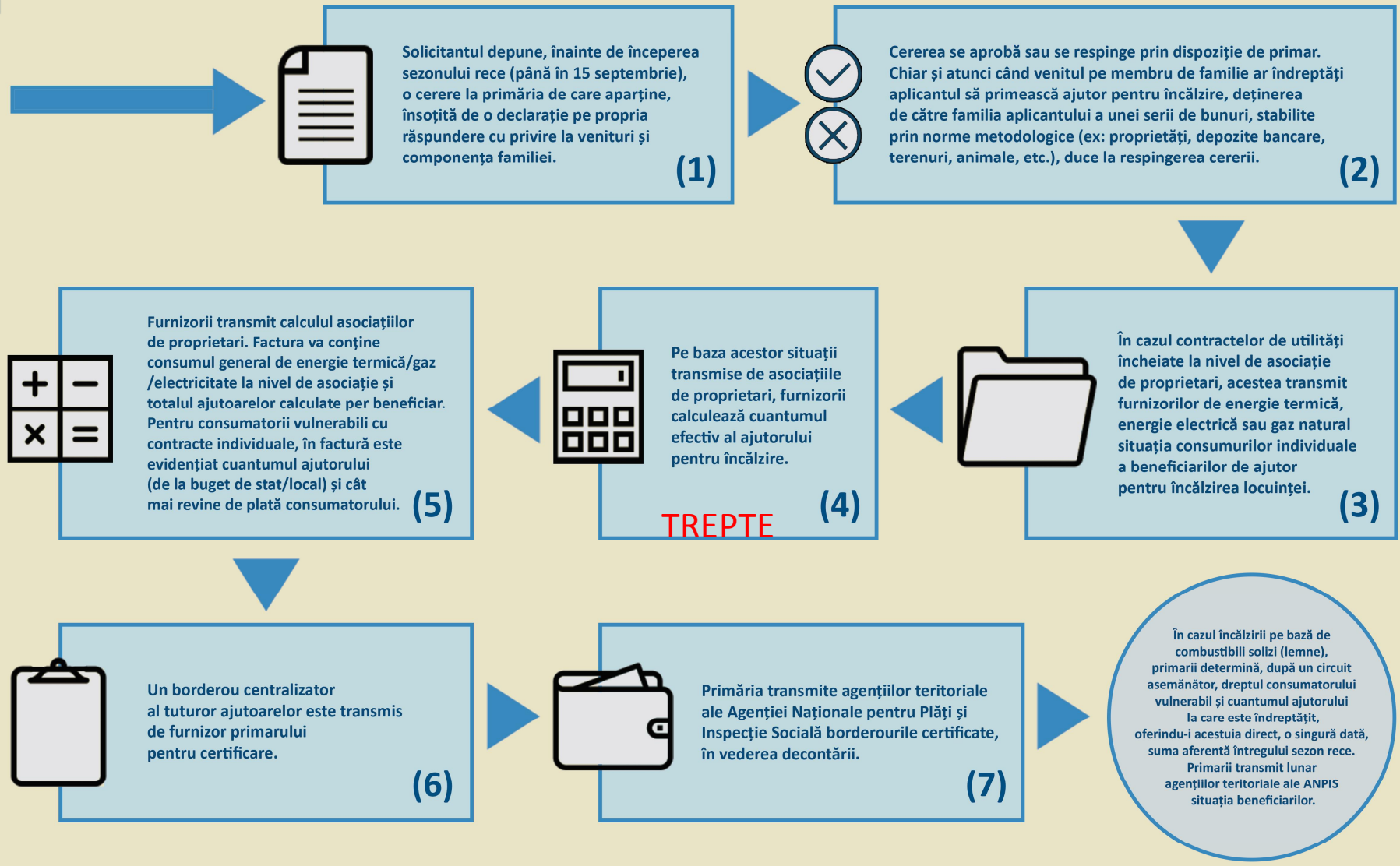

Furnizorii nu știu exact pe cine și cu ce măsuri
trebuie să protejeze

Măsuri și criterii

Criteriu (Min. Muncii)	Măsuri (Reg. Furnizare ANRE)	
	Energie electrică	Gaz natural
Vulnerabilitate pe motiv de vârstă/ sănătate - NU EXISTĂ CRITERII DE ÎNCADRARE ÎN LEGISLAȚIA SECUNDARĂ	<i>Exclusiv non-financiare</i>	
	reducerea la minimum a întreruperilor planificate, rezolvarea cu prioritate a celor neplanificate, sursă suplimentară la locul de consum	acces la centrul de relații cu clienții prin modalități adaptate vulnerabilității, facturarea lunară a consumului doar pe baza consumului efectiv, citit sau autocitit, materiale informative adaptate
	Împuternicirea unui terț pentru relația cu furnizorul	
Vulnerabilitate pe motiv de venituri reduse - PRAGURILE DE VENIT (ajutoare încălzire + tarif social)	<i>Exclusiv financiare</i>	
	Ajutoare încălzire??? Tarif social???	Ajutoare încălzire Facturarea lunară a consumului iarna

Traseul de acordare a ajutoarelor de încălzire

“Sărăcia energetică”

- ” Nedefinită în nicio lege
- ” Menționată în Legea 123/ 2012
 - . Titlul 1 (Energie Electrică): Ministerul Muncii, în colaborare cu Ministerul Energiei elaborează Planul Național de Acțiune în Cazuri de Sărăcie Energetică
 - . Titlul 2 (Gaz Natural): Ministerul Energiei elaborează [...]
- ” *Eroare? Confuzie? Undeva la mijloc?*
- ” *Certitudine: 24.06.2017: Nu există PNA!!!*

Indicator	2013		2014		2015	
	% energy poor	% overlap	% energy poor	% overlap	% energy poor	% overlap
Heating benefits	7,4%	100%	6%	100%	4,60%	100%
2M	11,9%	14,86%	19%	33,33%	12,10%	17,39%
LIHC	12,3%	27,02%	16,9%	41,66%	9,90%	30,43%
M/2	12,2%	24,32%	18,7%	16,66%	13,5%	32,6%

Dominant în:

URBAN 65%: eficiență

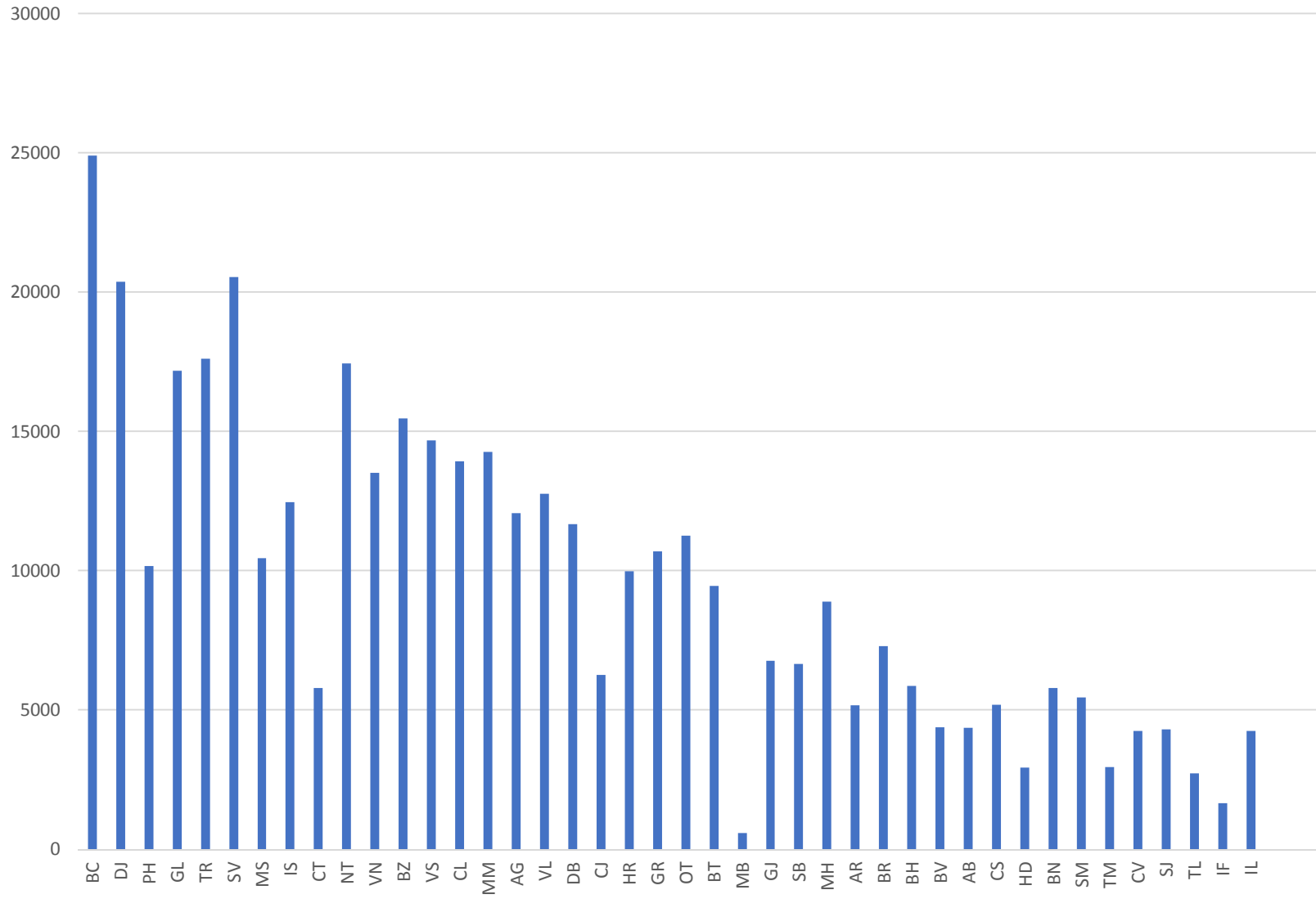
RURAL 71%: venituri

RURAL 82%

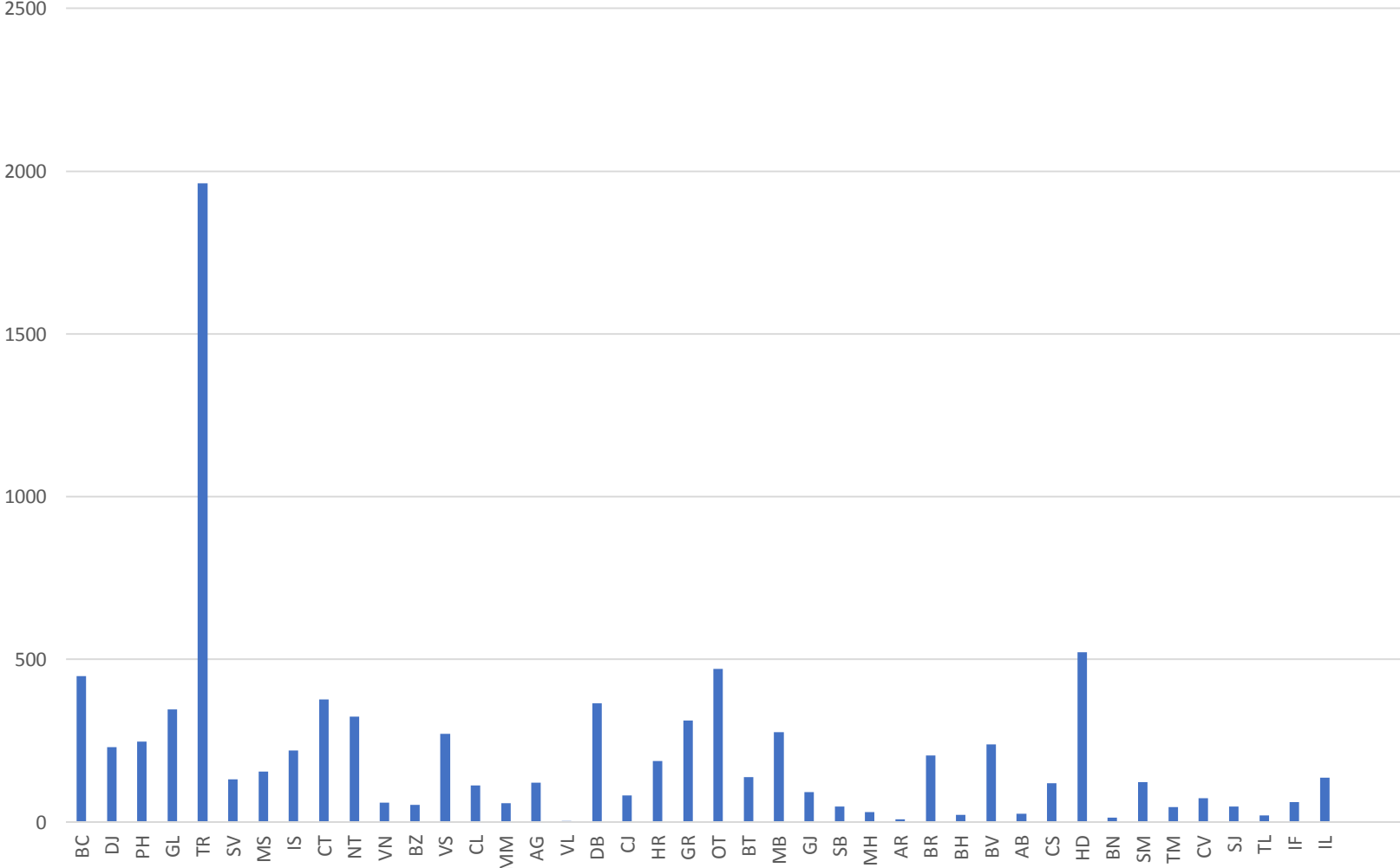
- 20% vs. 5% țintiți
- Scădere tehnică și imprecisă
- Eroare mare de excludere
- Țintire disproporționată a decilelor superioare
- Cost administrativ prea mare

Income tier	% benefits		% households receiving benefits	
Up to 155	26,48	56%	0,80	20%
155,1 - 210	7,65		0,60	
210,1 - 260	6,73		1,80	
260,1 - 310	6,92		1,00	
310,1 - 355	5,96	44%	4,10	80%
355,1 - 425	15,03		3,50	
425,1 - 480	8,97		4,20	
480,1 - 540	7,88		5,40	
540,1 - 615	7,52		14,30	
615,1 - 786	4,44		23,20	
786,1 - 1082	2,43		41,00	
TOTAL	100,00		100,00	

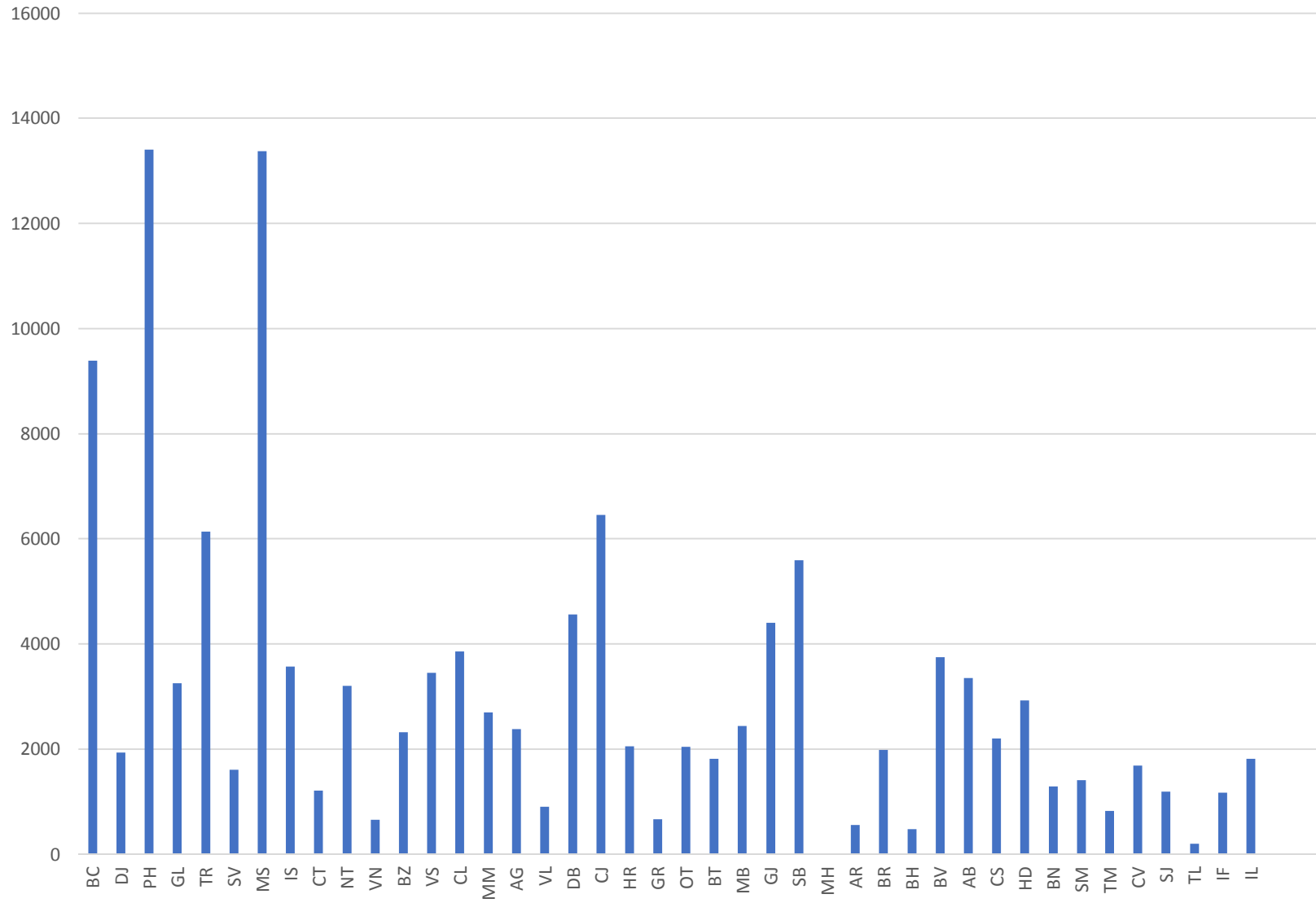
lemne

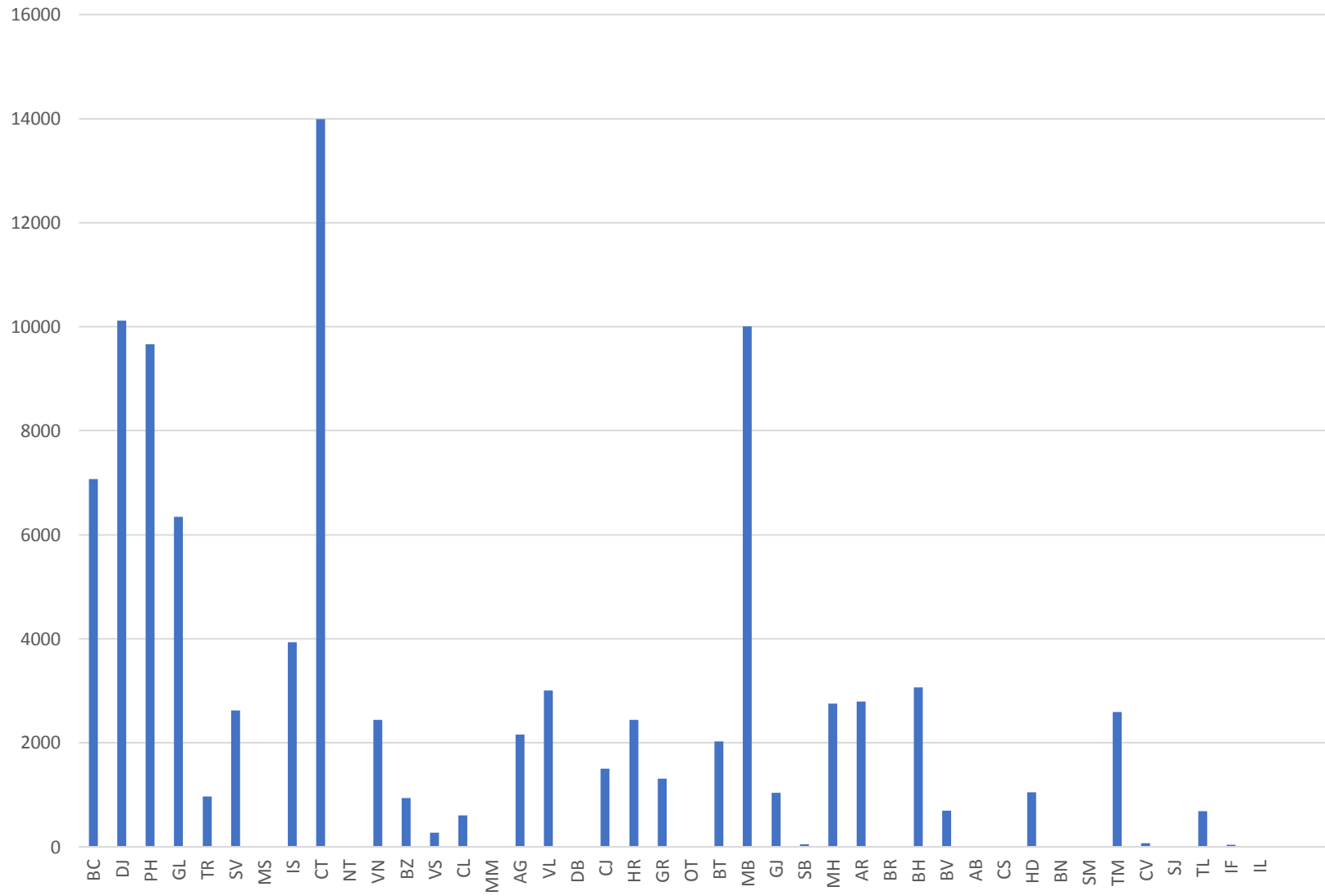
electric

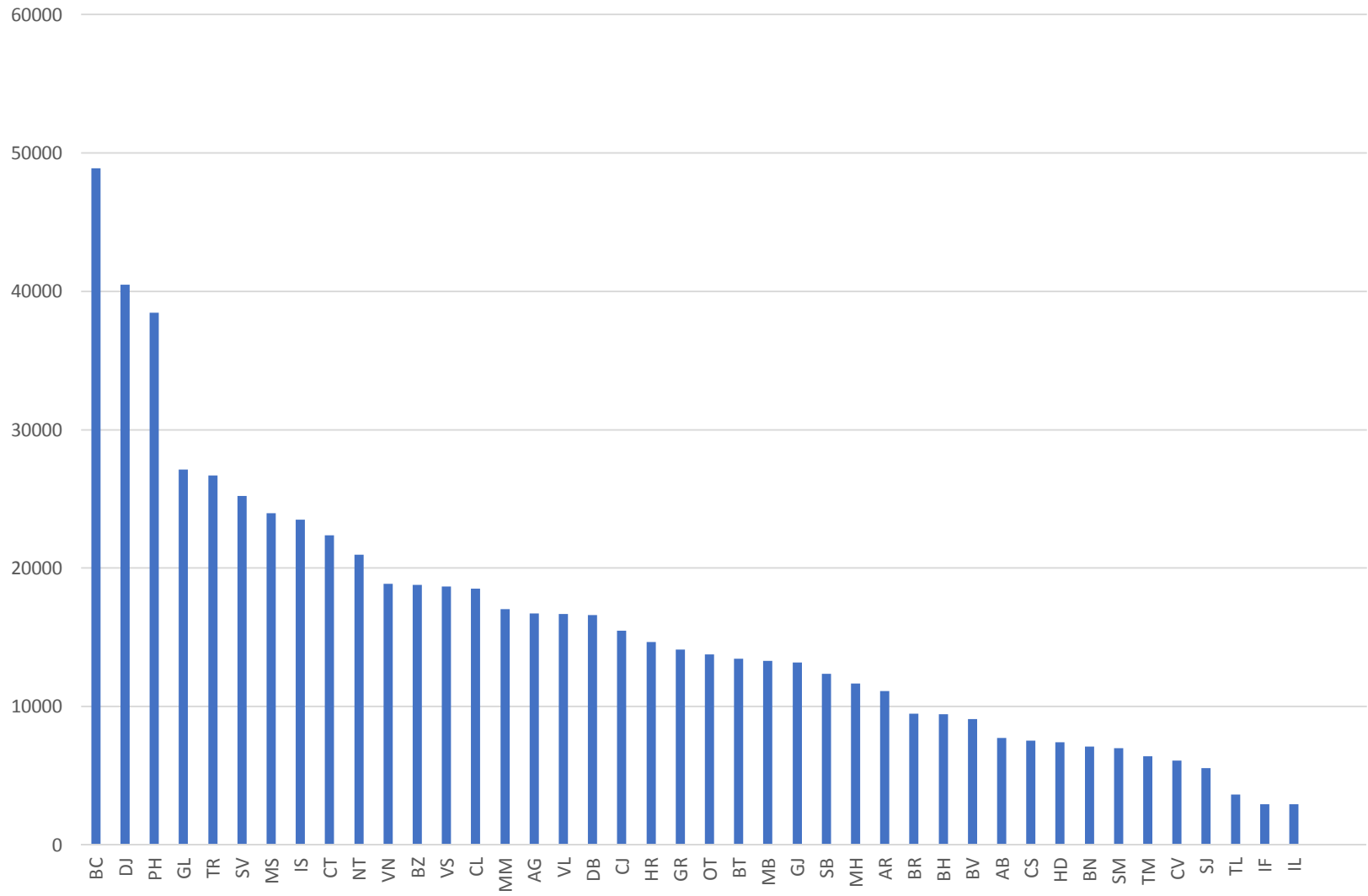
gaze

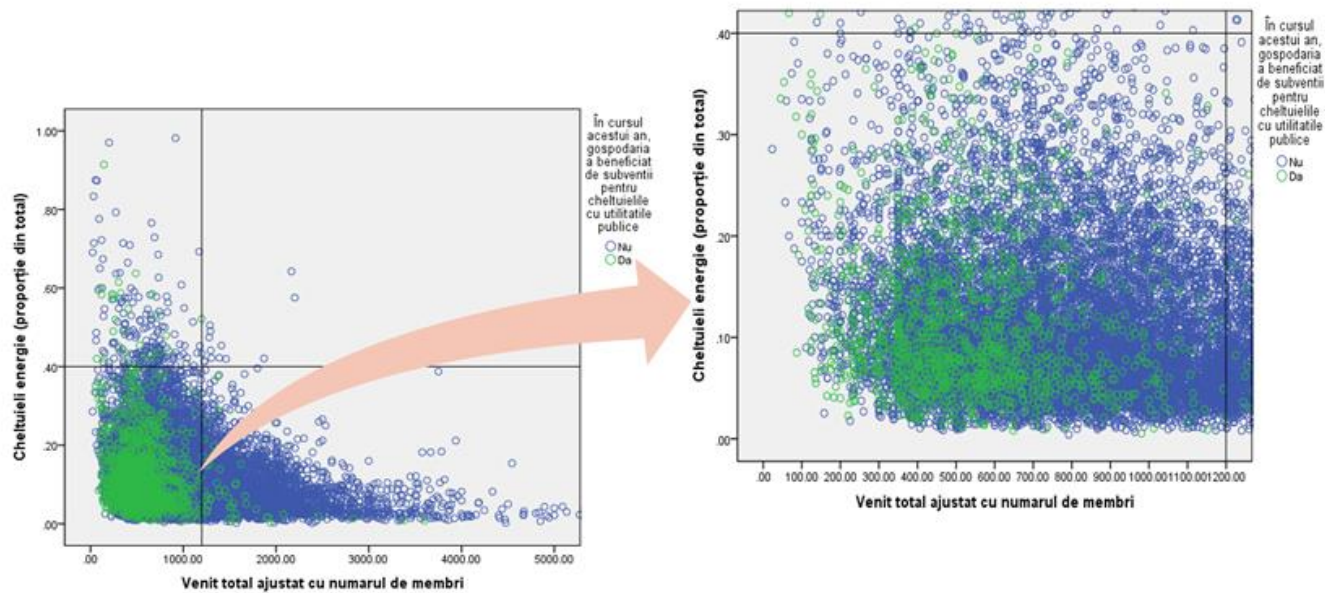
ET stat

total

Distribuția ajutoarelor în funcție de venitul gospodăriei și de ponderea cheltuielilor cu energia (cf. ABF 2013)

Tariful social la energie electrică

- ” Regulament de acordare f vechi (> 10 ani)
- ” Încadrare: venit/ membru de familie < salariul minim pe economie

TRANȘA 1	TRANȘA 2	TRANȘA 3
- Consum 2 kWh/ zi	- Extra consum 1 kWh/ zi	- Extraconsum: orice peste
- aprox. 0.20 RON/ kWh	- aprox. 0.40 RON/ kWh = aprox. normal	- aprox. 0.90 RON/ kWh = dublul tarifului monom normal

Orice depășește aprox. 90 kWh/ lună (o locuință obișnuită aprox. 280 kWh/ lună), taxat foarte mult.

ACCESUL LA ENERGIE

LOCUIŢELE NEELECTRIFICATE

HG/2007 de aprobare a Programului Național de Electrificare 2007 - 2009

- 67.738 de gospodării neelectrificate în localități rurale parțial electrificate
- Cost unitar cu electrificare: 10.000 – 240.000 RON/ locuință

Propunere HG din 2012 (neaprobat)

- 98.871 de gospodării neelectrificate
- Cost unitar cu electrificarea: 11.000 RON/ locuință

Fonduri norvegiene

- 20.000 gospodării neelectrificate

Metodă? Autoritate responsabilă?

ALTE PROBLEME DE ACCES

- Locuințe neconectate/conectate ilicit
- Conectare – deconectare – reconectare – deconectare (jandarmi, poliție)
- Problemă contractare (fără acte, taxe branșare, etc.)
- CPT mare, datorat inclusiv furturilor, însă socializat în tarif

RECOMMENDĂRI

Effort comun

- Forum național care să reunească toți actorii publici și privați relevanți sub coordonarea ANRE

Definiție

- Criterii clare de calificare

Plan de acțiune

- Instrumente, evaluare, proces de policy clar și complet & hartă instituțională clară

Măsuri tranzitorii

- Măsuri financiare și non-financiare mai bine calibrate

Perspectivă pe termen lung

- Focus pe sinergia dintre eficiență energetică & măsurile de ajutor

Acces universal

- O Mai bună evaluare a situației și desemnare a metodelor de intervenție în cazul gospodăriilor ne-/deconectate